ISSN 3041-1564 (Online), ISSN 3041-1556 (Print)

УДК 81’373.611:004.056
DOI https://doi.org/10.32782/modernph-2026.5.17

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ СКОРОЧЕНЬ У ТЕРМІНОЛОГІЧНІЙ СИСТЕМІ КІБЕРБЕЗПЕКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Жовтяк Владислав Андрійович,
аспірант кафедри англійської мови
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID ID: 0009-0002-2043-7421

Статтю присвячено аналізу та систематизації лексичних скорочень в англомовній термінологічній системі кібербезпеки. Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій, інтенсивним оновленням фахової лексики та зростанням ролі скорочених термінологічних форм як засобу мовної економії й оперативної номінації складних технічних понять. У роботі розглянуто основні підходи до тлумачення скорочень у сучасному мовознавстві, термінознавстві, когнітивній лінгвістиці та дискурс-аналізі, а також окреслено специфіку їх функціонування у професійному кібердискурсі.

Матеріалом дослідження слугував сучасний англо-український словник термінів з інформаційних технологій та кібербезпеки, що містить 4 тис одиниць, з якого методом суцільної вибірки було виокремлено 248 термінологічних скорочень. У межах лексичної класифікації проаналізовано абревіатури, усічення та телескопізми, визначено їх кількісне співвідношення та продуктивність. Установлено, що домінантну позицію посідають абревіатури (97,6%), зокрема ініціалізми (78,6%), які забезпечують стандартизацію та лаконічність професійної комунікації. Значно менш репрезентованими є усічення (0,8%) та телескопізми (1,6%), що свідчить про обмежену продуктивність цих моделей у терміносистемі кібербезпеки, що досліджується.

Окрему увагу приділено аналізу структурних моделей скорочених термінів, що дало змогу виявити перевагу іменникових конструкцій та тенденцію до мінімізації службових елементів. Отримані результати підтверджують номінативну спрямованість термінології кібербезпеки та її орієнтацію на принцип мовної економії. Практична цінність дослідження полягає у можливості використання результатів у термінографії, перекладознавстві, викладанні фахової англійської мови та подальших лінгвістичних студіях галузевої лексики.

Ключові слова: *кібербезпека, термінологія, термінологічні скорочення, абревіатури, ініціалізми, акроніми, усічення, телескопізми, мовна економія, англійська мова.*

Zhovtiak Vladyslav. On the classification of shortenings in the terminological system of cybersecurity in the English language

The present article is devoted to the analysis and systematization of lexical shortenings in the English-language terminological system of cybersecurity. The relevance of the study is determined by the rapid development of digital technologies, the intensive renewal of specialized vocabulary, and the growing role of shortened terminological forms as an effective means of linguistic economy and prompt nomination of complex technical concepts. The paper outlines the main approaches to the interpretation of shortenings within modern linguistics, terminology studies, cognitive linguistics, and discourse analysis, and also highlights the specific features of their functioning in professional cybersecurity discourse.

The research material is based on a contemporary English–Ukrainian dictionary of information technology and cybersecurity terms comprising 4,000 entries. Using the method of continuous sampling, 248 terminological shortenings were identified and analyzed. Within the framework of lexical classification, abbreviations, clippings, and blends were examined, and their quantitative distribution and productivity were determined. The findings demonstrate the dominant position of abbreviations (97.6%), particularly initialisms (78.6%), which ensure standardization and conciseness in professional communication. Clippings (0.8%) and blends (1.6%) are represented to a much lesser extent, indicating their limited productivity in the analyzed cybersecurity terminological system.

© Жовтяк В. А., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Special attention is paid to the analysis of structural models of shortened terms, which made it possible to identify the predominance of nominal constructions and a clear tendency toward the minimization of functional elements. The results obtained confirm the nominative orientation of cybersecurity terminology and its strong adherence to the principle of linguistic economy. The practical value of the study lies in the possibility of applying its results in terminology studies, translation practice, teaching English for specific purposes, and further linguistic research into specialized vocabulary.

Key words: *cybersecurity, terminology, terminological shortenings, abbreviations, initialisms, acronyms, clippings, blends, linguistic economy, English language.*

Вступ. Стрімка цифровізація сучасного суспільства та зростання ролі кібербезпеки як стратегічно важливої галузі зумовлюють інтенсивний розвиток англомовної термінології, що обслуговує цю сферу. Умови швидкого оновлення знань і технологій сприяють активному використанню скорочень як ефективного засобу мовної економії та оперативної номінації складних технічних процесів і явищ. У результаті в англомовному дискурсі кібербезпеки формується значний пласт абревіатур і акронімів, які швидко входять у професійний ужиток, проте часто залишаються термінологічно нестабільними й семантично непрозорими.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що скорочення в термінології кібербезпеки виконують не лише номінативну, а й когнітивну функцію, репрезентуючи згорнуті концепти загрози, захисту та контролю. Утрата прозорості внутрішньої форми таких одиниць ускладнює їх інтерпретацію поза межами фахового середовища та створює комунікативні бар'єри між експертним і нефаховим дискурсом. Це особливо актуально в контексті перекладу, викладання фахових дисциплін, укладання словників і стандартизації термінів.

У загальномовному плані скорочення традиційно аналізуються в межах:

– морфології та словотвору (скорочення як вторинні номінації – J.C. Sager, В. Жовтяк, Т. Кияк, І. Ніколіч, Л. Полюга, О. Селіванова);

– термінознавства (як засіб стандартизації та уніфікації – M. Teresa Cabré & R. Estopà, А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько);

– когнітивної лінгвістики (як згортання фреймів і сценаріїв – R. Temmerman);

– дискурс-аналізу (як маркер професійної ідентичності та «інсайдерського» знання – I. Cabré, L. Bowker, D. Crystal, S. Herring, V. Bhatia, А. Єременко, М. Черник).

Отже, скорочення ще не знайшли свого висвітлення в межах сучасної англомовної термінології кібербезпеки, що і становить новизну нашого дослідження.

Мета статті полягає у комплексному аналізі та лексичній класифікації термінологічних скорочень в англомовній системі кібербезпеки з метою виявлення їхніх структурних та кількісних особливостей. Дослідження спрямоване на поглиблення наявних уявлень про механізми скорочення як засобу мовної економії у сучасному фаховому дискурсі та уточнення ролі абревіатур, усічень і телескопізмів у формуванні терміносистеми кібербезпеки.

Новизна роботи полягає у введенні до наукового обігу результатів кількісного аналізу скорочених одиниць, виокремлених на матеріалі спеціалізованого лексикографічного джерела, а також у встановленні домінантних структурних моделей, що репрезентують специфіку номінативних процесів у високотехнологічній галузі.

Результати. За О. Селівановою, скорочення, або абревіатура, – це, як правило, іменникова одиниця, утворена шляхом скорочення повного слова, окремих компонентів складного слова або елементів твірного словосполучення до рівня звуків, літер, складів чи інших фрагментів лексем [1, с. 8].

Скорочення, за М.А. Харьковою та Н.В. Якобчук, становлять окрему групу лексичних одиниць, які завдяки трансформації своєї форми здатні передавати емоційно забарвлені значення та репрезентувати поняття, що зазвичай виражаються складними словами або словосполученнями [2, с. 409].

У зарубіжній лінгвістиці для позначення цього явища використовується широкий спектр термінів, що відображає різноманітність структурних і функціональних типів скорочень: *abbreviation, acronym, abecedism, alphabetic word, anagram, blend, clipping, curtailment, contraction, elliptical word, incomplete compound, initialism, logogram, photogram, shortening, stump word, trunk word*.

А.Г. Ніколенко визначає скорочення як слово, утворене різними способами на основі наявних лексичних одиниць [3, с. 108].

Ю. Шукалович зазначає, що скорочення найчастіше виникають унаслідок словотвірних процесів, за яких усічена частина слова або поєднання фрагментів кількох слів починає функціонувати як самостійна одиниця. Активне поширення скорочень пов'язується з розвитком цифрових технологій та Інтернет-комунікації, що зумовило потребу в оперативному передаванні інформації в умовах обмеженого простору та часу [4].

На думку М. Заботнової, тенденція до скорочення мовних засобів узгоджується з принципом мовної економії, який є одним із базових чинників мовного розвитку та прогресу [5, с. 26–28]. Він охоплює як усунення зайвих мовних відмінностей, так і появу нових форм та збереження усталених мовних структур.

За Ю.С. Макарець, мовна економія є синтезом рушійних сил мовного розвитку, що виявляється у стислій і простій організації лексичного складу англійської мови та відіграє визначальну роль у процесах словотворення й адаптації нових одиниць до мовної системи [6, с. 126].

Активне поширення скорочень зумовило потребу в їх науковій систематизації, у межах якої більшість дослідників виокремлює лексичні та графічні різновиди скорочень [7, с. 110].

Зупинимося на розгляді першого типу, представники якого поділяються на такі три групи: абревіатури, усічення та телескопізми [2, с. 410]. Слова першої групи класифікують так:

Ініціалізми – це лексичні одиниці, сформовані шляхом послідовного поєднання початкових літер усіх компонентів багатокомпонентного найменування, які у вимові реалізуються як окремі літери. Наприклад: *HTML – HyperText Markup Language* [там само, с. 410].

Акроніми – за способом творення подібні до ініціальних скорочень, проте відрізняються тим, що їхні складники зливаються у єдину вимовну форму, сприйману як повноцінне слово. Наприклад*: COMSEC – communication security, LASER – Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation*.

Абревіатури – становлять один із найбільш штучних способів словотвору, оскільки їх інтерпретація часто залежить від контексту функціонування.

Другою групою лексичних скорочень є усічення [там само, с. 310], які широко застосовуються в текстовій комунікації для економії мовних засобів та прискорення передавання інформації. Серед усічень виділяють:

1. аферези – усікання початкової частини слова, наприклад: *firewall → wall, malware → ware, protocol → tocol*;

2. апокопи – усікання кінцевої частини слова, наприклад: *administrator → admin, password → pass*;

3. синкопи – видалення середньої частини слова, часто в множині, наприклад: *configurations – configs*;

4. змішані – одночасне усікання початкової та кінцевої частин слова.

Не менш важливими залишаються телескопізми, що сприяють компактності інформації у кібердискурсі. Вони утворюються шляхом злиття двох усічених основ, наприклад: *botnet ← robot + network, cyborg ← cybernetic + organism*.

Також виділяють лексичні скорочення на синтаксичному рівні:

– сполучення слів із дієсловами у наказовому способі, наприклад:

WORM – write once read many.

– сталі фрази, наприклад:

SIEM – Security Information and Event Management – система управління інформацією та подіями безпеки.

Матеріалом нашого аналізу слугував *Англо-український словник термінів з інформаційних технологій та кібербезпеки* [8], який містить 4 тис одиниць. Методом суцільної вибірки серед них нами було виявлено 248 скорочень, які ми проаналізували за лексичним принципом і виділили абревіатури, усічення та телескопізми. Розглянемо кожен вид детальніше.

У дослідженій термінології перша група – абревіатури – представлена переважно ініціалізмами (195 одиниць), сформованими шляхом послідовного поєднання початкових літер усіх компонентів термінів кібербезпеки, що досліджуються, наприклад: *ARP, CA, KTC, IPS, LSA, NGN, SSH, TS, VHF* тощо. Акроніми, складники яких зливаються у вимові та сприймаються як повноцінне слово, репрезентовані 47 елементами, наприклад*: CAT, CUG, DEL, EDGE, NIDS, POP, RIP, RAID, ROSE, SPIT, TEMPEST, WAP, WORM*.

У другій групі лексичних скорочень – усіченнях було виявлено два апокопи – усічення кінцевої частини слова: *TETRA → **te**rrestrial*

***t**runked **ra**dio, WiFi → **wi**reless **fi**delity*. Аферези (усічення початкової частини), синкопи (усічення центральної частини) та змішані усічення не були виявлені.

Група телескопізмів, утворених шляхом злиття двох усічених основ, репрезентована чотирма прикладами:

*COMPUSEC ← **com**puter + **sec**urity;*
*COMSEC ← **com**munications + **sec**urity*;
*HUMINT ← **hum**an + **int**elligence*;
*DiffServ ← **diff**erential + **serv**ice*.

Узагальнимо отримані дані в табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація лексичних термінологічних скорочень в англомовній системі кібербезпеки

Група лексичних скорочень		Кількість	Відсотки
Абревіатури	Ініціалізми	195	78,6%
	Акроніми	47	19%
Усічення	Апокопи	2	0,8%
Телескопізми		4	1,6%
Разом		248	100%

Подані в табл. 1 дані засвідчують чітке домінування абревіатур (97,6%) у системі термінологічних скорочень англомовної термінології кібербезпеки. Найчисельнішою групою є ініціалізми (78,6%), які становлять понад три чверті всіх зафіксованих одиниць, що зумовлено прагненням до лаконічності та стандартизації фахової комунікації. Акроніми посідають друге місце за поширеністю (19%), виконуючи подібну компресивну функцію, але з вищим рівнем фонетичної інтеграції. Натомість усічення (0,8%) та телескопізми (1,6%) представлені мінімально, що свідчить про їх обмежену продуктивність у терміносистемі кібербезпеки та перевагу формально чітких і однозначних моделей скорочення.

Досліджувані скорочення пропонуємо також зобразити за допомогою структурних моделей, які ми об'єднали в табл. 2

Узагальнюючи результати кількісного аналізу моделей скорочень у термінології кібербезпеки, можна зробити висновок, що домінантну позицію посідають іменникові конструкції, що відображає номінативний характер галузевої лексики. Найпродуктивнішою виявилася модель N+N(+N+N), яка становить 30,6%, що свідчить про тенденцію до компактного поєднання кількох іменників для позначення складних технічних понять без залучення розгорнутих синтаксичних структур.

Другою за частотністю є модель (A+) A+N(+N+N+N) (28,6%), що демонструє активне використання прикметникових компонентів для уточнення або диференціації базового іменникового ядра. Це вказує на прагнення до семантичної конкретизації

Таблиця *2*

Моделі термінологічних скорочень в англомовній системі кібербезпеки

Структура моделі	№	%	Приклад
N+N(+N+N)	76	30,6%	AAA – authentication, authorization and accounting
(A+)A+N(+N+N+N)	71	28,6%	CLNP – connectionless network protocol
Abbr+N	27	10,9%	e-cash – electronic money
N+Abbr	24	9,7%	class FCS – class on Fundamentals of Cryptographic Support
N(+prep+A) +N	14	5,6%	PoP – point of pressure
A+N+prep+N+N	7	2,8%	NIST – National Institute of Standards and Security
A(+P2+P1)+N(+N)	7	2,8%	DAA – designated approving authority
P2+N+N	7	2,8%	LSA – localized service area
N+P1(+P1)+N	4	1,6%	IETF – protocol addressing information
N(+N)+A+N	2	0,8%	CDMA – code division multiple access
N+P2+N+N(+N)	2	0,8%	HIDS – host based intrusion detection system
P2(+P2)+A+N(+N)	2	0,8%	EBCDIC – extended-binary-coded decimal interchange code
P2+Num+N	1	0,4%	TTP – trusted third party
Adv+P2+N	1	0,4%	RPV – remotely piloted vehicle
N+P2+Ger	1	0,4%	CAT – computer-aided testing
Prep+prep+N	1	0,4%	OOB – out of band
V+Adv+V+Adv	1	0,4%	WORM – write once read many
Разом	248	100%	

термінів за одночасного збереження їхньої структурної економності.

Моделі зі скороченими компонентами, зокрема Abbr+N (10,9%) та N+Abbr (9,7%), хоча й поступаються за частотністю двом провідним моделям, відіграють важливу роль у формуванні термінологічного апарату кібербезпеки. Їх наявність підтверджує тенденцію до інтеграції абревіатур у повнозначні термінологічні словосполучення, що сприяє стандартизації та прискоренню професійної комунікації.

Низька частотність (5,6–0,4%) решти наведених моделей скорочень у термінології кібербезпеки свідчить про їхню периферійну роль у процесі термінотворення. Загалом ці структури характеризуються підвищеною морфологічною та синтаксичною складністю, зокрема залученням кількох прийменників, числівників, прислівників або дієслівних форм, що робить їх менш придатними для ефективної професійної комунікації та, відповідно, найменш репрезентованими.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що термінологічна система англомовної кібербезпеки характеризується високим ступенем компресії та чіткою орієнтацією на принцип мовної економії, що зумовлює домінування абревіатурних утворень, передусім ініціалізмів. Кількісний і структурний аналіз підтвердив номінативну спрямованість галузевої лексики, перевагу іменникових моделей та мінімізацію службових компонентів у складі скорочених термінів, що сприяє стандартизації й ефективності професійної комунікації. Обмежена продуктивність усічень і телескопізмів свідчить про прагнення до формально однозначних і семантично стабільних моделей номінації в умовах високотехнологічного дискурсу.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у зіставному аналізі скорочень у терміносистемах кібербезпеки різних мов, а також вивченні прагматичних і когнітивних аспектів функціонування абревіатур у різних типах дискурсу.

Література:

1. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
2. Харькова М.А., Якобчук Н.В. Особливості скорочень англійської мови в Інтернет-просторі та коротких текстових повідомленнях. *Ватра*. 2016. № 35. С. 408–415.
3. Ніколенко А.Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця : Нова книга, 2007. 528 с.
4. Шукалович Ю. Особливості мови СМС-повідомлень як нової форми мовленнєвої комунікації (на прикладі англійської і польської мов). 2019. URL: https://ukrpolnauka.wordpress.com/2019/02/18/особливості-мови-смс-повідомлень- як-н/ (дата звернення: 03.01.2026).
5. Zabotnova M. Acronyms and Abbreviations as a Part of the Internet Slang and Their Role in Saving Speech Efforts in the Process of Communication in the Chatspeak. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна».* 2017. Вип. 67. С. 26–28. DOI: https://doi.org/10.25264/2519-2558-2017-67-26-28
6. Макарець Ю.С. Фонетичні зміни в контексті принципу мовної економії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови.* 2011. Вип. 11. С. 125–131.
7. Борисов В.В. Акронімія в сучасній англійській мові. 2008. № 6. 110 с.
8. Гладун А.Я., Пучков О.О., Субач І.Ю., Хала К.О. Англо-український словник термінів з інформаційних технологій та кібербезпеки. Київ : ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 380 с.

References:

1. Selivanova, O.S. (2006). Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia [Modern linguistics: A terminological encyclopedia]. Poltava: Dovkillia-K. [in Ukrainian].
2. Kharkova, M.A., & Yakobchuk, N.V. (2016). Osoblyvosti skorochen anhliiskoi movy v internet prostori ta korotkykh tekstovykh povidomlenniakh [Features of English language shortenings in the Internet space and short text messages]. *Vatra*, 35, 408–415. [in Ukrainian].
3. Nikolenko, A.H. (2007). Leksykolohiia anhliiskoi movy: teoriia i praktyka [English lexicology: Theory and practice]. Vinnytsia: Nova Knyha. [in Ukrainian].
4. Shukalovych, Yu. (2019). Osoblyvosti movy SMS-povidomlen yak novoi formy movlennievoi komunikatsii (na prykladi anhliiskoi i polskoi mov) [Features of SMS language as a new form of speech communication (a case study of English and Polish)]. Retrieved January 3, 2026, from https://ukrpolnauka.wordpress.com/2019/02/18/особливості-мови-смс-повідомлень-як-н/ [in Ukrainian].

5. Zabotnova, M. (2017). Acronyms and abbreviations as a part of Internet slang and their role in saving speech efforts in the process of communication in chatspeak. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Filolohichna»* [Academic Notes of the National University of Ostroh Academy. Philological Series], 67, 26–28. DOI: https://doi.org/10.25264/2519-2558-2017-67-26-28
6. Makarets, Yu.S. (2011). Fonetychni zminy v konteksti pryntsypu movnoi ekonomii [Phonetic changes in the context of the principle of linguistic economy]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni 7. M.P. Drahomanova. Seriia 10: Problemy hramatyky i leksykolohii ukrainskoi movy* 11, 125–131. [in Ukrainian].
7. Borysov, V.V. (2008). Akronimiia v suchasnii anhliiskii movi [Acronymy in modern English]. (No. 6). [in Ukrainian].
8. Hladun, A.Ya., Puchkov, O.O., Subach, I.Yu., & Khala, K.O. (2018). Anglo-ukrainskyi slovnyk terminiv z informatsiinykh tekhnolohii ta kiberbezpeky [English–Ukrainian dictionary of information technology and cybersecurity terms]. Kyiv: ISSS KPI named after Ihor Sikorskyi. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 11.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.01.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 06.04.2026